

НОВИЙ МІЖРОДОВИЙ ГІБРИД ×PYRALUS KURSAKOVII (ROSACEAE)

Наведено опис і зображення нового міжродового гібриду *Pyralus kursakovii* nothosp. nov. (*Malus prunifolia* (Willd.) Borkh. × *Pyrus communis* L.).

Уперше штучну гібридизацію видів родів *Pyrus* L. та *Malus* Mill. здійснив американський дослідник Л. Бербанк [1], схрестивши *Malus domestica* Borkh. з *Pyrus communis* L. Гібриди відрізнялися за морфологією та силою росту і всі виявилися стерильними. Впродовж ХХ ст. в Австралії, Україні, Росії, Великій Британії, Молдові, Болгарії та Японії отримано гібриди *Malus baccata* (L.) Borkh. × *Pyrus communis*, *Malus baccata* × *Pyrus ussuriensis* Maxim., *Malus domestica* × *Pyrus communis*, *Malus domestica* × *Pyrus pyrifolia* (Burn. f.) Nakai, *Malus prunifolia* (Willd.) Borkh. × *Pyrus communis* [2–4, 7–10, 12, 13, 15]. Частина з них є фертильними [2, 4, 8].

Відомо декілька міжродових гібридів за участю груші та яблуні. Міжродові гібриди груші з айвою та горобиною поіменовані відповідно як ×*Pyrionia* Veitch ex Trab. та ×*Sorbopyrus* С.К. Schneid. [14], вірогідний міжродовий гібрид яблуні з горобиною — ×*Malosorbus* Browicz [11], гібрид яблуні з айвою — ×*Cydolus* I. Rudenko ex Mezhenkyj [6]. Для гібридів груші з яблунею нами запропонована назва ×*Pyralus* Mezhenkyj [5].

Гібрид, що належить до нотороду *Pyralus*, названо на честь російського вченого Г.О. Курсакова [2], який створив цінні форми яблунево-грушевих гібридів, зокрема № 839–67. Останній походить від запилення *Malus prunifolia* 'Kitajka rannjaja' сумішню пилку *Pyrus communis* 'Doyné'

'd'hiver' та 'Curé'. Рослина поєднує ознаки батьківських форм. Плоди мають видовжено-грушоподібну форму та характерний яблучний присмак.

×*Pyralus kursakovii* Mezhenkyj nothosp. nov. (*Malus prunifolia* × *Pyrus communis*) — Яблунегруша Курсакова.

Arbor ad 5 m altus. Ramuli novelli rubello-fuscus, pubescens. Folia alterna, simplicia, elliptico-elongata ad elliptica, apice obtuse acutata, basi cuneata; laminae 4,5–9,0 cm longa, 2–3 cm lata, serrata, supra atro-viridia, subtus pallide viridia, in juvenus nitens, aliquantum anthocyanea; petiolus 1,5–2,5 cm longus; stipulae lanceolatae, circa 1 cm longae. Flores hermaphroditi, 2,0–2,5 cm in diametro, pentameri, in fasciculi 4–6, pedicellati 1–2 cm longi; petala suborbiculata, unguiculata, alba, in alabastris maculata rosea; stamena antheras rubrae. Fructus pomi, pyriformi, 7–9 cm longi, sepali, lutei, in latum apricis rubicundi, aspermi; pedicelli 1,5–2,0 cm longi; pulpa dulcacidula, sapore pomacea. Fl. V, fr. VIII–IX.

Т у р у s: Ucraina, dit. Doneckiensis, distr. Artemivskiensis, in hortus Statio Exploratoria Res Plantariensis Artemivskiensis, 15. V 2007, fl., 10. VII 2007, fol. et fr., 2. VIII 2007 fr., legit V.M. Mezhenkyj (KW).

A f f i n i t a t a s: species hybridogena, *Malus prunifolia* ac *Pyrus communis*; *Malus prunifolia* antherae violaceos, fructus pyriformi distinguitur, *Pyrus communis* sapore pomaceus, pulpa cellulae lapidosae nullae.

Рис. 1. Квітка ×*Pyralus kursakovii* Mezhenskyj

Рис. 2. Плоди ×*Pyralus kursakovii* Mezhenskyj

Дерево до 5 м заввишки. Молоді пагони червонувато-брунатні, опушені. Листки чергові, прості, довгасто-еліптичні до еліптичних, із загостреною верхівкою та клиноподібною основою; листкові пластинки 4,5–9,0 см завдовжки, 2–3 см завширшки, зубчасті, зверху темно-зелені, знизу світло-зелені, в молодості лискучі, з антоціановим відтінком; черешок 1,5–2,5 см; прилистки ланцетні, близько 1 см завдовжки. Квітки двостатеві, 2,0–2,5 см у діаметрі, п'ятимірні, в пучках по 4–6, на квітконіжках 1–2 см завдовжки; пелюстки майже кулясті, ніготкові, білі, в бутонах — з рожевими плямами; тичинки з червоними пиляками. Плоди — яблука, грушоподібні, 7–9 см завдовжки, з чашолистками, жовті, на сонячному боці з червоним рум'янцем, безнасіневі, з плодоніжкою 1,5–2,0 см завдовжки; м'якуш кислувато-солодкий, з яблучним присмаком. Цвіте в травні, плодоносить у серпні-вересні.

Т и п: Україна, Донецька обл., Артемівський р-н, сад Артемівської дослідної станції розсадництва, 15. V 2007 р., квіт., 10. VII 2007 р., лист. та пл., 2. VIII 2007 р. пл. В.М. Меженський (KW).

С п о р і д н е н і с т ь: гібридогенний вид, що об'єднує ознаки *Malus prunifolia* та *Pyrus communis*. Від *Malus prunifolia* відрізняється фіолетовими пиляками та грушоподібними плодами, від *Pyrus communis* — яблучним смаком та відсутністю кам'янистих клітин у м'якуші плодів.

1. Бербанк Л. Избранные сочинения.— М.: Изд-во иностр. лит., 1955. — 716 с.

2. Горшкова Т.А. Отдаленная гибридизация яблони с грушей // Докл. сов. ученых к XVI Международ. конгрессу по садоводству / Мин-во сел. хоз-ва СССР. — М., 1962. — С. 89–95.

3. Душутина К.К. Грушево-яблоневый гибрид // Садоводство, виноградарство и виноделие Молдавии. — 1971. — № 3. — С. 54–55.

4. Курсаков Г.А. Отдаленная гибридизация плодовых растений. — М.: Агропромиздат, 1986. — 112 с.

5. Меженский В.Н. Коллекция нетрадиционных плодовых культур в Артемовском научно-

ISSN 1605-6574. Інтродукція рослин, 2011, № 3

исследовательском центре Института садоводства УААН // Пром. ботаника: Сб. науч. тр. / Донец. ботан. сад. — 2005. — Вып. 5. — С. 109–113.

6. *Меженський В.М.* Новий міжродовий гібрид *Cydolus rudenkoana* *Mezhenskyj* (Rosaceae Juss.) // Інтродукція рослин. — 2009. — № 4. — С. 42–44.

7. *Никоненко М.Н.* Межродовые яблоне-грушевые гибриды // Биология и селекция плодовых и ягодных культур: Науч. тр. Укр НИИ садоводства. — 1962. — Вып. 39. — С. 67–69.

8. *Руденко И. С.* Отдаленная гибридизация и полиплоидия у плодовых растений. — Кишинев: Штиинца, 1978. — 196 с.

9. *Черненко С.Ф.* Полвека работы в саду. — М.: Госсельхозиздат, 1957. — 504 с.

10. *Banno K., Hirano Y., Ishikawa H., Kakegawa M.* Breeding and characteristics of symmetric intergeneric hybrids between apple and pear // Acta Hort. (ISHS). — 2003. — N 622. — P. 265–276.

11. *Browicz K.* 'Malus florentina' — its history, systematic position and geographical distribution // *Fragm. Florist. Geobot.* — 1970. — 16. — P. 61–83.

12. *Brown A.G.* Pear-apple hybrids // *Fruit — present and future.* — L.: RHS, 1973. — Vol. 2. — P. 92–95.

13. *Crane M.B., Marks E.* Pear-apple hybrids // *Nature.* — 1952. — 170. — P. 1017.

14. *Krüssmann G.* Handbuch der Laubgehölze. — Berlin; Hamburg: P. Parey, 1978. — Bd. 3. — 496 S.

15. *Weber C.* The genus *Chaenomeles* (Rosaceae) // *J. Arnold Arb.* — 1964. — 45, N 2. — P. 161–205.

Рекомендував до друку
П.А. Мороз

В.Н. Меженський

Национальный университет биоресурсов
и природопользования Украины,
Украина, г. Киев

НОВИЙ МЕЖРОДОВОЙ ГИБРИД \times PYRALUS
KURSAKOVII (ROSACEAE)

Дано описання і зображення нового міжродового
гібрида *Pyralus kursakovii* *nothosp. nov.* (*Malus prunifolia* (Willd.) Borkh. \times *Pyrus communis* L.).

V.M. Mezhenskyj

National University of Life
and Environmental of Sciences of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

A NEW INTERGENERIC HYBRID \times PYRALUS
KURSAKOVII (ROSACEAE)

The new intergeneric hybrid *Pyralus kursakovii* *nothosp. nov.* (*Malus prunifolia* (Willd.) Borkh. \times *Pyrus communis* L.) is described and illustrated.